

The Development of Costumes in Baba Wedding Ceremony to Cabaret Shows ¹

Yuttapong Tonpradoo ²

Abstract

The Development of Baba Wedding Ceremony Costumes Used in Cabaret Shows for Phuket Tourism Promotion research employed qualitative methods. This research aimed to 1) study local Baba groups, wedding ceremonies and the costumes used in Baba wedding ceremony in Phuket 2) study cabaret performance to promote Phuket tourism and create guidelines for the development of Baba wedding ceremony costumes in cabaret shows 3) create cabaret shows from the wedding ceremony and the costumes used in Baba wedding ceremonies to promote tourism in Phuket. The areas of this research were Phuket Old Town, including several historical streets: Dibuk Road, Krabi Road, Thalang Road and Yaowarat Road. The researcher also selected 3 cabaret show companies: 1) Phuket Simon Cabaret 2) Phuket Simon Star Cabaret 3) Aphrodite Cabaret Show Phuket which were the main research areas for data collection. The methodology of this research included three stages. The key methods for data collection were the study of documents, observation, interviews, three focus groups and workshops with stakeholders; informants included casual informants and general informants, committees of Baba - Paranakan Association, Phuket Culture board committees, Phuket Old Town Community committees, Thai Women's Empowerment Fund of Phuket Province committees, staff from Tourism and Sport Section at Phuket Provincial Administrative

¹ This paper is the part of thesis an Analytical Study of Cultural Science by Advisors Dr. Wisanee Siltrakool and Dr. Anchalee Jantapo

² Ph.D. candidate, Major Cultural Science, Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University, yuttapongt44@gmail.com

Organization, the executive director of Phuket Simon Star Cabaret and Performance Arts Program teachers. Data analysis was presented descriptively.

The research findings showed 1) the history; Baba people are descendents of Chinese immigrants who came from the East and the South of China and moved to the Malay Peninsula, where they settled there. Most of them were Hokkian Chinese. The major reasons for immigration were 1) political events 2) wars 3) hunger and poverty. They arrived at trading ports especially Phuket. When they had stable work these Chinese groups married with local people in Phuket. Some returned to China to bring their family to settle in Phuket. Therefore, a culture developed especially seen in the wedding ceremony. The wedding ceremony is divided into five stages: 1) PiteeKan Lak Wan 2) PiteeWai Fah Din 3) Pitee Lang Kao Ei 4) Pitee Pang Tae 5) PiteeHokWan and the costumes reflect the identity of Phuket 2) Phuket has splendid cabaret performances. Most cabaret acts imitate shows in overseas countries which can result in prosecution. The attirescan also lead to sexual crime. A variation in Phuket is the Baba wedding ceremony which is held just once a year because it is very detailed. The casual informants are elderly and there is no systematic knowledge management and transfer of experience about the ceremony and costumes used in Baba wedding ceremonies, thus it might be lost in the future. However, the application of Baba wedding ceremony to cabaret show can promote local culture. 3) It was found that stakeholders who include the key informants, casual informants and general informants have cooperative ideas to develop costume for Baba wedding ceremony in cabaret shows in 3 ways 1) the development of the costumes in Baba wedding ceremony is based on cultural conservation. The development focuses on the traditional culture and the luxurious costumes of the groom, groomsmen and bridesmaids

for cabaret shows but it is still conservative in style. 2) enhance relationship with China which is a great powerful country and is ranked as number one source of tourist in Phuket. These result macro and micro economics development 3) cabaret actors' satisfaction revealed that agility of movement and emotional communication affected the aesthetics of performance. Recommendations for Phuket tourism promotion is that this research should be expanded to other types of performances such as opera, mime and ballet. Furthermore, there should be collaboration with local organizations for example the Thai Women's Empowerment Fund in Phuket Province in order to continue development.

Keywords: Baba, The Development of Costumes in Baba Wedding Ceremony, Cabaret Shows

การพัฒนารูปแบบพัสดรรากในพิธีวิวาห์บาบ่า สู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์

ยุทธพงษ์ ต้นประดู่³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัสดรรากในพิธีวิวาห์บาบ่าสู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีความมุ่งหมาย 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชนบาบ่า พิธีวิวาห์และรูปแบบพัสดรรากที่ใช้ในพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบาบ่าจังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษาการแสดงคาบาเรต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตและแนวทางการพัฒนาพัสดรรากในพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบาบ่าสู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์ 3) เพื่อสร้างสรรค์คาบาเรต์จากพิธีวิวาห์และรูปแบบพัสดรรากในพิธีวิวาห์บาบ่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ขอบเขตของพื้นที่วิจัยคือ ย่านเมืองเก่าภูเก็ตประกอบด้วย พื้นที่ถนนดีบุก ถนนกระบี่ ถนนถลาง ถนนเยาวราช เทศบาลเมืองอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตและผู้วิจัยได้เลือกคณะจากแหล่งคาบาเรต์ 3 แห่งประกอบด้วย (1) บริษัทไทม่อนคาบาเรต์ (2) บริษัทไทม่อน สตาร์ คาบาเรต์ (3) บริษัทอะโพลโล่ คาบาเรต์ โดยใช้เป็นกรณีศึกษาแบบเจาะจง ซึ่งคณะคาบาเรต์ทั้ง 3 แห่งนี้มีชื่อเสียงและจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย การศึกษาข้อมูลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนตามความมุ่งหมายวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อยจำนวน 3 ครั้งและการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ครูภูมิปัญญาแห่งชาติ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น กรรมการสมาคมบาบ่าเพอรานากัน กรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต กรรมการชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต กรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดภูเก็ต บุคลากรการท่องเที่ยวและกีฬา อบจ.ภูเก็ต กรรมการบริหารบริษัทภูเก็ตไทม่อน สตาร์ คาบาเรต์ และอาจารย์สาขาวิชาศิลปการจัดการแสดง เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบพัสดรรากในพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบาบ่าและกระบวนการแสดงคาบาเรต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการบรรยายอย่างละเอียด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชนบาบ่าเกิดจากการที่

³ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ โดยมี ดร.วิชนี ศิลตระกูล และ ดร.อัญชลี จันทาโก เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

⁴ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชายหนุ่มชาวจีนที่อาศัยบริเวณภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศจีนเดินทางอพยพโดยเรือสำเภาเข้ามาอาศัยบริเวณแหลมมลายูส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ 3 ประการคือ (1) ภัยการเมือง (2) ภัยสงคราม (3) ความอดอยากยากแค้น พบมากในเมืองท่าการค้าโดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ตและเมื่อการงานมั่นคงชาวจีนกลุ่มนี้ได้แต่งงานกับชาวพื้นเมืองภูเก็ต บางส่วนเดินทางกลับประเทศจีนเพื่อรับครอบครัวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีการผสมผสานวัฒนธรรมด้านต่างๆ ที่สำคัญคือพิธีวิวาห์ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) พิธีการแลกแหวน (2) พิธีไหว้พาดิน (3) พิธีล้างแก้ว (4) พิธีฝังเต่ (5) พิธีหวนและรูปแบบพิธีตรารัณซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น 2) การแสดงที่โดดเด่นของจังหวัดภูเก็ตคือ คาบาเร่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเลียนแบบจากต่างประเทศส่งผลให้เกิดปัญหาการฟ้องร้องด้านการละเมิดลิขสิทธิ์และการแต่งกายที่อนาจารส่อใน เรื่องเพศส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม แต่ด้วยความหลากหลายของวัฒนธรรมภูเก็ตโดยเฉพาะพิธีวิวาห์บาปาซึ่งจัดปีละ 1 ครั้ง เนื่องจากขั้นตอนมีความละเอียดซับซ้อนรวมทั้งผู้ประกอบพิธีมีอายุมากและไม่มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการประกอบพิธีกรรมและรูปแบบพิธีตรารัณอย่างเป็นระบบซึ่งในอนาคตอาจสูญหายไป แต่ถ้านำมาประยุกต์สู่การแสดงคาบาเร่สามารถเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ 3) ผลจากการพัฒนารูปแบบพิธีตรารัณในพิธีวิวาห์บาปาสู่การแสดงคาบาเร่ พบว่า กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และนักท่องเที่ยว มีแนวคิดร่วมกันในการพัฒนารูปแบบพิธีตรารัณ 3 ประการคือ (1) การพัฒนารูปแบบพิธีตรารัณบนพื้นฐานการอนุรักษ์คือการพัฒนาให้เห็นรากเหง้าการแต่งกายของวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาพิธีตรารัณของเจ้าสาวให้มีความหรูหรา เหมาะสมกับการแสดงคาบาเร่ส่วนพิธีตรารัณของเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาว ให้อนุรักษ์รูปแบบการแต่งกายดั้งเดิม (2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับประเทศจีน ซึ่งเป็นมหาอำนาจของโลกสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งเป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัดภูเก็ตส่งผลด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาคและจุลภาค (3) ด้านความพึงพอใจของนักแสดงคาบาเร่ ประกอบด้วยความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวและการสื่อสารด้านอารมณ์ ส่งผลด้านสุนทรียศาสตร์ด้านการแสดง โดยข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตคือ ควรขยายผลสู่การแสดงสร้างสรรค์ประเภทอื่น ๆ เช่น ละครร้อง ละครใบ้ บัลเลต์ อีกทั้งควรร่วมกับหน่วยงานเศรษฐกิจท้องถิ่นเช่น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: บาปา การพัฒนา พิธีตรารัณ พิธีวิวาห์บาปา คาบาเร่

ปัจจุบันทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมว่าเป็นหัวใจของการแก้ไข ปัญหาความมั่นคงทางสังคมและคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ จะมีเพียงวัฒนธรรมเท่านั้นที่จะรักษาเอกลักษณ์ความเป็นชาติไว้ได้ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับ “วัฒนธรรม” ความว่า “การรักษาวัฒนธรรมก็คือการรักษาชาติ” อันเป็น พระราชดำรัสที่ทรงคุณค่า มีความหมายลึกซึ้งและเป็นอมตะ เพราะวัฒนธรรม เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้มอบให้แก่ลูกหลานชาวไทย (อัญชลีพรรณอมรวีวัฒน์, 2554, น.12) ประเทศไทยมีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอเรื่องราว เชิงประวัติศาสตร์ผ่านบริบทแวดล้อมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการ กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความ สมดุลและยั่งยืน โดยการนำต้นทุนด้านวัฒนธรรมของประเทศมาใช้ประโยชน์ อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกับหน่วยงานท้องถิ่นต่างๆพร้อมทั้งเสริมสร้างเพื่อเป็น รากฐานด้านการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้รูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศไทย อยู่ในกระแสความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก เนื่องจากมีความหลากหลาย และความสมบูรณ์ของวัฒนธรรมด้านต่างๆ แต่ต้องได้รับการพัฒนาและการต่อยอด อย่างเสมอโดยการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคม และเมืองท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน

จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวเลิศล้ำด้วยวัฒนธรรมแห่งวิถีชีวิต ประดุง เบ้าหลอมวัฒนธรรมและเป็นพื้นเพืองขนาดเล็กที่ช่วยผลักดันประเทศไทยให้ ผ่านมรสุมวิกฤตการณ์การเมืองและเศรษฐกิจหลายครั้งในหลายยุคหลายสมัย เพราะชาวภูเก็ตเป็นคนขยันทำมาหากิน ช่างคิดช่างเจรจารักความก้าวหน้า ร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวเปลี่ยนแปลงจากผืนเกาะป่าดงดิบเป็นไข่มุกแห่งอันดามัน ถ้ามองวัฒนธรรมภูเก็ตอย่างผิวเผินจะไม่พบสิ่งใดในความเป็นภูเก็ตแต่เมื่อพินิจ วิเคราะห์แล้ว พบว่าจังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืน อย่างลงตัวระหว่างไทยพุทธ ไทยมุสลิม ไทยจีน การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับรัฐบาลไทยที่มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้เป็นเครื่องมือสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงลึกกับรัฐบาล งานอุตสาหกรรม งานวิชาการ รวมถึงประชาชนทั่วไป (อรไท ครุฑเวช, 2550, น.1) ส่งผลให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชน และนำเงินตราเข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาล โดยใช้กระบวนการ

เพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งสนับสนุนการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว โดยความร่วมมือแบบพหุภาคีนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอย่างยั่งยืน (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552, น. 4) โดยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดภูเก็ตเป็นอันดับที่ 1 คือ นักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะให้ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน ฉะนั้นการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวจึงต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะด้านมากขึ้น (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552, น. 3)

ธุรกิจการแสดงนั้นเป็นรายได้อันดับต้นของจังหวัดภูเก็ต โดยศิลปะการแสดงจะแสดงออกถึงหลักปรัชญา จิตวิทยา วัฒนธรรม ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีของมนุษย์ในยุคสมัยต่างๆ โดยสะท้อนให้เห็นค่านิยม และความเจริญของมนุษย์แต่ละยุคสมัยเป็นอย่างดี ฉะนั้นการแสดงจึงเป็นกุญแจดอกสำคัญที่นำไปสู่ความเข้าใจมนุษย์อันเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งการแสดงเป็นการใช้บริบทแวดล้อมที่มีบทบาทสูงต่อการศึกษาอบรมเยาวชน ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างค่านิยมและขัดเกลาอุปนิสัยของเยาวชนการแสดงสามารถสอนให้เยาวชนมีความรักและเข้าใจในศิลปะที่งดงาม สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันซึ่งจำเป็นต้องเน้นถึงคุณค่าทางด้านจริยธรรมที่มีอยู่ในการแสดงซึ่งจะนำความงดงามของจิตใจมาสู่ผู้ศึกษาและเป็นแนวทางในการนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สุดอย่างหนึ่งของการแสดง (ไซมอน คาบาร์ต, 2558) โดยเอกลักษณ์การแสดงในแต่ละภูมิกษณนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ลักษณะท่าทางเครื่องแต่งกาย ดนตรีและทำนองเพลงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละภูมิกษณ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการสร้างสรรค์การแสดงพื้นเมืองเป็นจำนวนมาก เนื่องด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น การวางนโยบายของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่อนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปด้านการแสดงของชาติและท้องถิ่นเป็นผู้คิดสร้างสรรค์ขึ้นมา โดยแต่ละชุดการแสดงนั้นมีเนื้อหาสาระที่เกิดจากการที่ผู้ประดิษฐ์ได้นำความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี การละเล่น การประกอบอาชีพ มาสอดแทรกในการแสดงพื้นเมืองเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิกษณและยังให้ความสนุกสนานความ

บันเทิงแก่ผู้ชม ตอบสนองความต้องการทางจิตใจได้เป็นอย่างดีซึ่งการแสดงเหล่านี้เป็นการกระตุ้นปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรักความหวงแหนในท้องถิ่นของตน (นพศักดิ์ นาคเสนา, 2546, น. 3)

การแสดงเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมที่จะช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและจีนให้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นพลังที่นุ่มนวล (Soft powers) และที่สำคัญประเทศไทยและจีนมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ทั้งความอ่อนช้อย งดงาม ซึ่งสามารถบอกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของชนชาติทั้งสองซึ่งสร้างความประทับใจแก่ผู้ชมการแสดงเป็นอย่างยิ่ง การแสดงที่โดดเด่นอีกสิ่งหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต คือ การแสดงคาบาเรต์ ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบการแสดงอย่างต่อเนื่อง เช่น ด้านเนื้อหาต้องอยู่ในความสนใจของผู้ชมและไม่ซ้ำซาก ทำทางการแสดงมีเอกลักษณ์โดดเด่น เพลงประกอบการแสดงที่มีทำนองไพเราะมีลักษณะเฉพาะตัว วัสดุอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่สามารถดึงดูดความสนใจต่อผู้ชม เครื่องแต่งกายที่สวยงามเหมาะสมวิถีรศการตาองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนารูปแบบการแสดงท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น และที่สำคัญคือบทบาทของนักแสดง (Lady boy) เหล่านี้ส่งผลให้คาบาเรต์เป็นรูปแบบการแสดงที่เป็นลักษณะเฉพาะของจังหวัดภูเก็ต (สาวิตร พงศ์วัชร, 2555, น. 19)

ภาพที่ 1 การแสดงคาบาเรต์ “มหัศจรรย์อันดามัน”

ภาพที่ 2 การแสดงคาบาเรต์ “อลังการอินเดีย”

ภาพที่ 3 การแสดงคาบาเรต์ “นางพญาจีนผู้ยิ่งใหญ่”

ภาพที่ 4 การแสดงคาบาเรต์ “อารีดัง”

จังหวัดภูเก็ตมีอัตลักษณ์สำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ พิธีวิวาห์บาบ๋าโดยการฉลองความรักของคู่บ่าวสาวเปรียบเสมือนการแสดงความรักปิติยินดีในความรักของบรรพบุรุษของสองเชื้อชาติที่ข้ามขอบฟ้ามาพบรักซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มชนบาบ๋า พิธีวิวาห์บาบ๋ามีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี ซึ่งเป็นพิธีที่มีความงดงามและเป็นอัตลักษณ์สำคัญของกลุ่มชนบาบ๋า โดยปัจจุบันบริเวณย่านเมืองเก่าภูเก็ต เทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย 1) ถนนดีบุก 2) ถนนถลาง 3) ถนนเยาวราช และ 4) ถนนกระบี่ นั้น มีกลุ่มชนบาบ๋าประมาณร้อยละ 70 ซึ่งกลุ่มชนดังกล่าวมีวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน

“บาบ๋า” หมายถึง บุคคลที่มีสายเลือดผสมระหว่างชาวจีนและชาวพื้นเมืองภูเก็ต เนื่องจากสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ชาวจีนได้อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระองค์เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ภัยการเมือง 2) ภัยสงคราม 3) ความอดอยากยากแค้น โดยส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต ส่งผลให้วัฒนธรรมจีนได้ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองภูเก็ต ทั้งด้านพิธีกรรม อาหาร การแต่งกาย และที่สำคัญ พิธีวิวาห์บาบ๋า โดยในอดีตเด็กผู้หญิงเมื่ออายุครบ 12 ปี ต้องเก็บตัวอยู่ในบ้านไม่สามารถออกไปพบผู้ใดได้ เพราะเข้าสู่วัยสาวต้องได้รับการอบรมสั่งสอนเรื่องงานบ้านงานเรือน เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นศรีภรรยาที่ดี ขณะออกเรือน ด้วยเหตุนี้เด็กผู้หญิงจึงมีโอกาสมพบชายหนุ่มได้น้อย ฉะนั้น การแต่งงานจึงต้องผ่านคนกลางคือ อี๋หมกลาง (Matchmaker) เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่จับคู่แก่ชายหญิงซึ่งอี๋หมกลางต้องเป็นบุคคลที่มีวาทาศิลป์ในการพูดจาหวานล่อแม่อุ้มแม่ของฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเพื่อตกลงให้บุตรของตนแต่งงานกัน ถ้าการเจรจาสำเร็จ อี๋หมกลางต้องได้รับอั่งเปาและขานหมูลงอย่างดี 1 ขาน นอกจากนี้คุณสมบัตಿಯ่างหนึ่งที่ถือกันมากในกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนคือ ไม่แต่งงานในกลุ่มแซ่เดียวกัน

ภาพที่ 5 อี้มกลาง (Matchmaker)
เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่หาคู่ระหว่างเจ้าบ่าวและเจ้าสาว

โดยขั้นตอนสำคัญในพิธีแต่งงานประกอบ 5 ขั้นตอนคือ

1) การแลกแหวน คือ การรับประกันอย่างหนึ่งว่าจะมีพิธีการแต่งงานขึ้น โดยอี้มกลางและผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายจะเตรียมแหวนผูกด้ายสีแดงที่วงแหวน และนำแหวนมาทอกระดาศสีแดงนำไปบ้านเจ้าสาวพร้อมขนมมงคลใส่เสียนา กำหนดวันแต่งงานในเดือนมงคล เช่น เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง

ภาพที่ 6 พิธีการแลกแหวน (Pitee Kan Lak Wan)
หมายเหตุ: อังหม่อเลาหงส์หยก 14 มิถุนายน 2558

2) พิธีไหว้ฟ้าดิน คือ เจ้าบ่าวจะไปเชิญเจ้าสาวออกจากห้อง และเริ่มพิธีไหว้บูชาเทวดา ฟ้า ดิน เทพประจำบ้านและบรรพบุรุษ โดยเจ้าบ่าวต้องยืนด้านซ้ายของเจ้าสาว เพราะชาวจีนถือว่าด้านซ้ายเป็นใหญ่ อิมหลวงนำคู่บ่าวสาวมาหน้าบ้าน โดยอิมหลวงจะบอกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวคุกเข่าไหว้เทวดา 12 ครั้ง (จับห้อยป้าย) ถือเป็นการแสดงความกตัญญูแก่ผู้ที่ต่อบรรพบุรุษ

ภาพที่ 7 พิธีไหว้ฟ้าดิน (Pitee Wai Fah Din)

หมายเหตุ: อังหม่อเหลาหงส์หยก 14 มิถุนายน 2558

3) พิธีล้างเก้าอี้ คือ การที่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวต้องปิดที่นั่งให้พ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาวก่อนที่จะนั่ง โดยอิมหลวงยื่นผ้าเช็ดหน้าแก่เจ้าบ่าวเจ้าสาว และเจ้าบ่าวเจ้าสาวหยิบมุมผ้าเช็ดหน้ามุมบนสองมุม แล้วกวาดเก้าอี้จากขวามาซ้าย 3 ครั้ง แล้วพับผ้าเช็ดหน้าเป็นรูปสามเหลี่ยมวางไว้บนเก้าอี้ เพื่อนเจ้าบ่าวเรียกพ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั่งที่เก้าอี้ พ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาวดึงผ้าเช็ดหน้าออกวางไว้บนตัก แล้วนั่งลงบนเก้าอี้เพื่อรับไหว้

ภาพที่ 8 พิธีล้างเก้าอี้ (Pitee Lang Kao Ei)

หมายเหตุ: อังหม่อเหลาตระกูล ณ ระนอง 16 พฤศจิกายน 2558

4) พิธีผ่างเตคือ พ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาวนำผ้าเช็ดหน้าสีขาวบนเก้าอี้ไปวางบนตัก เพื่อเตรียม การรับไหว้โดยเจ้าบ่าวเจ้าสาวทำความเคารพพ่อแม่พร้อมกัน เพื่อนเจ้าบ่าวยืนถวายน้ำชาให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวแสดงความเคารพแก่พ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาว และพ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาวรับไหว้ด้วยการยกถวายน้ำชาขึ้นดื่ม พร้อมวางซองอั่งเปา หรือสิ่งของมีค่าอื่น เช่น โฉนดที่ดิน เพชร ทอง ฯลฯ ลงในถาดน้ำชา โดยการกระทำลักษณะนี้ตามลำดับอาวุโส

ภาพที่ 9 พิธีผ่างเต (Pitee Pang Tae)

หมายเหตุ: อังหม่อเหลาตระกุล ณ ระนอง 16 พฤศจิกายน 2558

ช่วงตอนเย็นมีการเลี้ยงส่งตัวที่บ้านเจ้าบ่าว ก่อนญาติผู้ใหญ่จะส่งเข้าหอ โดยมีพิธี “เวียนสวดเขียนหมอน” คล้ายกับพิธีกรรมของไทยคือการให้ญาติผู้ใหญ่โปรยดอกไม้บนเตียงของเจ้าบ่าวเจ้าสาวและให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวรับเหล่าจากพ่อและแม่ ซึ่งเป็นนัยยะว่าทั้งสองได้โตเป็นผู้ใหญ่สามารถดูแลตนเองได้แล้ว บางบ้านให้ลูกสาวใส่ชุดสีขาวนั่งอยู่ในกระดังแล้วพ่อแม่จะหิวผมให้ระหว่างนั้นก็กล่าวสอนถึงวิธีการใช้ชีวิตคู่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งความอบอุ่นที่พ่อแม่มีต่อลูกสาวที่กำลังจะจากอ้อมอกไป

5) พิธีหกว้น คือ เจ้าบ่าวจะพาเจ้าสาวกลับไปเยี่ยมพ่อแม่ฝ่ายเจ้าสาว เพื่อถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ โดยฝ่ายเจ้าบ่าวเตรียมขนมสำคัญในพิธีกรรมนี้ คือ อังไฉ่แดงร้อยเชือกกรอบขนมเหนียวกวนสีชมพู (บักไข่) และฝ่ายครอบครัวของเจ้าสาวออกมาต้อนรับและเลี้ยงด้วยขนมอี (ขนมบัวลอย)

สภาพปัญหาในปัจจุบันของงานวิจัย พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสร้างรายได้จำนวนมากแก่จังหวัดภูเก็ตแต่เป็นการกระจุกตัวเฉพาะบางพื้นที่และบางกิจกรรม ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจาก 1) ขาดการพัฒนาสิ่งดึงดูดด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต 2) ขาดการพัฒนา ตลาดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

และ 3) ขาดการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแสวงหาแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง ด้วยการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ จังหวัดภูเก็ตควรรักษาความมีชื่อเสียงและเพิ่มมนต์เสน่ห์ด้วยการเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ เพื่อการเพิ่มจุดขายแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ คือ คณะคาบาเรต์จังหวัดภูเก็ตมีได้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาจัดแสดง โดยให้ความสนใจและเลียนแบบรูปแบบการแสดงของ ต่างประเทศส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการละเมิดลิขสิทธิ์และการแต่งกายที่อนาจาร ส่อในเรืองเพศส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม

ภาพที่ 10 การแสดงพฤติกรรมและการแต่งกายล่อแหลมของคณะคาบาเรต์จังหวัดภูเก็ต ส่อเสียดด้านเพศสรีระ

การแสดงคาบาเรต์นั้นเมื่อไม่เกิดการพัฒนารูปแบบการแสดงจะคงเดิมส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงแต่ถ้าปรับปรุงอย่างต่อเนื่องแล้ววัฒนธรรมท้องถิ่นต่างๆ สามารถเผยแพร่ได้ อีกทั้งถ้าหยุดพัฒนารูปแบบการแสดงจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาสาขานาฏศิลป์หรือสาขาศิลปะการจัดการแสดง ทั้งนี้ความได้เปรียบของต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น พิธีการวิวาท์บาบ่า ซึ่งสามารถสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสามารถประชาสัมพันธ์เผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านต่างๆ อีกทั้งสามารถสร้างเป็นแหล่งรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น โดยการประสานความร่วมมือกับกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 11 โครงการประดิษฐ์เม่งก่อกจากผ้าใยบัว จัดโดยสาขาวิชาศิลปะการจัดการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ร่วมกับกองทุนพัฒนาบพทพตริจังหวัดภูเก็ตและโรงเรียนเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

โดยเป็นการนำแนวคิดใหม่มาปรับใช้กับการทำงานด้านวัฒนธรรม บนฐานความคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่น มั่นคงและยั่งยืนบนพื้นฐานวัฒนธรรม (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552, น. 31) เช่น การนำพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบ่ามาสร้างสรรค์สู่การแสดงคาบาเรต์ สิ่งสำคัญคือนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งมีรูปแบบขั้นตอนพิธีวิวาห์และรูปแบบการ แต่งกายคล้ายคลึงกัน นับว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์และเป็นผลเชิงบวกด้าน จิตวิทยาระหว่างประเทศ อีกทั้งนักท่องเที่ยวชาวจีนมีกำลังซื้อและเป็นกลุ่ม ขนาดใหญ่ของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้เดินทางเข้ามาชมการแสดงอย่างคับคั่ง สามารถบูรณาการด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) โดยสามารถ ผลิตสินค้าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นอีกทางหนึ่งซึ่งเป็นการสร้างรายได้ในระดับจุลภาคและมหภาค ของจังหวัดภูเก็ต

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการนำอัตลักษณ์สำคัญของท้องถิ่นคือ การนำพิธีวิวาห์บ่ามาสร้างสรรค์ สู่การแสดงคาบาเรต์ ซึ่งสามารถสร้างความโดดเด่นในกลุ่มจังหวัดอันดามัน ทั้งนี้เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวชมและสัมผัสความ หลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์และศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น อีกทั้งยังสามารถ จัดทำเป็นปฏิทินการท่องเที่ยวทั้ง 365 วัน

จากการประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 3 ครั้งและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้สรุปผลการตรวจสอบข้อมูล 3 เส้าเชิงคุณภาพโดยกลุ่ม ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนได้เสีย โดยรวมมีความต้องการต้องการให้พัฒนานาพื้นฐานของการอนุรักษ์ โดยเน้นการพัฒนาเฉพาะรูปแบบพัสดราภรณ์เจ้าสาวให้มีความโดดเด่น และเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของการแสดงคาบาเรต์ โดยทั้งนี้ชุดเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าสาว มีความสง่างามและความหลากหลายด้วยรูปแบบ และสีสัน ฉะนั้นจึงไม่ควรเสริมแต่งให้โดดเด่นกว่าเจ้าสาว ดังการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ภาพที่ 12 การเปรียบเทียบการพัฒนาแบบพัสดราภรณ์เจ้าสาวกลุ่มชนบ่าสู่การแสดงคาบาเรต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต (ภาพถ่ายแบบโบราณ ภาพขวาแบบการพัฒนา)

การนำพิธีวิวาห์บ่ามาแสดงคาบาเรต์ ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนได้เสียต้องแยกแยะและต้องเข้าใจว่า “สิ่งใดเป็น Art สิ่งใดเป็น Tradition” โดยบางครั้งชาวภูเก็ตขาดการแยกแยะ มุ่งที่จะอนุรักษ์เพียงด้านเดียว ส่งผลให้วัฒนธรรมที่ดีของท้องถิ่นเลือนหายในที่สุด(โกศล แดงอุทัย, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2558)

การนำประวัติความเป็นมา รูปแบบพิธีวิวาห์รวมถึงพัสดราภรณ์ ของกลุ่มชนบ่ามาใช้กับการแสดงคาบาเรต์ เมื่อนำมาประยุกต์ต้องเหมาะสมกับการแสดงด้านการเคลื่อนไหว โดยผู้ชมต้องแยกแยะว่า “สิ่งนี้คือศิลปะด้านการแสดงคาบาเรต์” อีกทั้งกำหนดเวลาการแสดงประมาณ 7 นาที เพราะถ้าการแสดงนานกว่านั้น ส่งผลให้ความสนใจของนักท่องเที่ยวลดน้อยลง(สาวิตร พงศ์วัชร, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2558)

คาบาเรต์ในปัจจุบันด้านรูปแบบการแสดงไม่ยึดติดกับความเป็นไทย ฉะนั้นจึงควรนำรากเหง้าวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาประยุกต์กับการแสดง เพื่อสนองความต้องการแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่ง “นักท่องเที่ยวเหล่านั้น คงไม่ต้องการเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาเพื่อชมวัฒนธรรมของตนเอง” (ภัทรพงศ์ เวชบุตร, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2558)

ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชนบ่า ปิธีวิวาทและรูปแบบ พัฒนาการที่ใช้ในพิธีวิวาทของกลุ่มชนบ่าจังหวัดภูเก็ต และแนวทางการพัฒนา พัฒนาการในพิธีวิวาทของกลุ่มชนบ่าสู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์ เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 4 ช่วงการแสดง ประกอบด้วย

1. การแสดงรูปแบบขบวนขันหมากของกลุ่มชนบ่าจังหวัดภูเก็ต โดยมีแม่สื่อ (อึ้งหลาง) นำครอบครัวเจ้าบ่าวเดินทางไปบ้านของเจ้าสาว

ภาพที่ 13 พิธีไหว้ฟ้าดินและพิธีผ่างเต้

ประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การแลกแหวน 2) พิธีไหว้ฟ้าดิน 3) พิธีล้างเท้า 4) พิธีผ่างเต้ และ 5) พิธีหักวัน

2. การแสดงรูปแบบพัสดราภรณ์ในพิธีวิวาห์บ่าและด้านสรีระความสวยงาม ของเพศสร้างสรรค์

ภาพที่ 14 การแสดงการพัฒนารูปแบบพัสดราภรณ์ ศิลาภรณ์และถนิมพิมพาภรณ์
บนพื้นฐานการอนุรักษ์ สู่งานสร้างสรรค์คาบาเรต์

3. การแสดงรูปแบบขนมมงคลของพิธีวิวาห์กลุ่มชนบ่าโดยเพศสร้างสรรค์

ภาพที่ 15 การแสดงรูปแบบขนมมงคลในพิธีวิวาห์จำนวน 12 ชนิด
หมายเหตุ: ขนมมงคลสิบสองชนิดคือ 1) ขนมหัน 2) ขนมท้อ 3) ขนมเทียน
4) ขนมปาตองโก้ย 5) ขนมซีแก้วโก้ย 6) ขนมกาเป็กโก้ย 7) ขนมฮุนโก้ย
8) ขนมฉายลาวโก้ย 9) ขนมผิง 10) ขนมบุหล 11) ข้าวเหนียวหีบ
12) ขนมกันแม

4. การแสดงถึงความสนุกสนานรื่นเริงในพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบ่าาโดย เพชรสร้างสรรค์

ภาพที่ 16 ความสนุกสนานรื่นเริงในพิธีวิวาห์ของกลุ่มชนบ่าาโดยเพชรสร้างสรรค์

4. บทสรุป

กระแสคลื่นวัฒนธรรมของโลกผนวกกับความเจริญก้าวหน้าทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ถาโถมสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วัฒนธรรมหลายด้านผิติดเพี้ยนจากอดีต

พิธีวิวาห์บ่าามีอัตลักษณ์เฉพาะตนและเป็นกิจกรรมประจำปีของจังหวัดภูเก็ตโดยจัดขึ้นจำนวน 1 ครั้ง ในเดือนมิถุนายนของทุกปี จากผลจากวิจัยพบว่ามีขั้นตอนการปฏิบัติสำคัญ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

(1) การแลกแหวน (2) พิธีไหว้ฟ้าดิน (3) พิธีล้างเก้าอี้ (4) พิธีผ่างเต้ และ (5) พิธีทักวัน สิ่งที่น่าสนใจในพิธีวิวาห์คือรูปแบบพิธีกรรมของเจ้าสาวและผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบพิธีกรรมของเจ้าสาวบนพื้นฐานของการอนุรักษ์และคงรักษาอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายของเจ้าบ่าวและผู้ร่วมงานไว้ เพื่อเป็นการรักษารากเหง้าวัฒนธรรมท้องถิ่น

ธุรกิจการแสดงคาบาเรต์ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยหลังจากผู้วิจัยพัฒนาด้านพิธีกรรมแล้วได้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับการแสดงคาบาเรต์ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพกับชาติมหาอำนาจและเป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจระดับมหภาคและจุลภาคของจังหวัดภูเก็ต

เอกสารอ้างอิง

- ไช่ม่อน คาบาเรต์. สำนักงานไช่ม่อน คาบาเรต์ (แผ่นปลิว). สำนักงานไช่ม่อน
ภูเก็ตคาบาเรต์, 2558.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2552. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการ
พัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.
การศึกษาปัญหาพิเศษ กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า.
- นพศักดิ์ นาคเสนา. 2546. นาฏยประดิษฐ์: ระบายพื้นเมืองภาคใต้.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาวิตร พงศ์วัชร. 2555. ศาสตร์ ศิลป์ ถิ่นเลใต้.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- อรไท ครุฑเวช. 2550. การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต. การศึกษาปัญหาพิเศษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- อัญชลีพรรณ อมริวัฒน์. 2554. “มรดกวัฒนธรรม.” ประมวลบทความ
การบริหารงานวัฒนธรรม 2554, ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม : 12.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- โกศล แต่งอุทัย, น.พ., นายกสมาคมบาบาเพอรานากัน อำเภอเมือง จ.ภูเก็ต.
สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2558.
- ภัทรพงศ์ เวชบุตร, ประธานกลุ่มบริษัท ท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต อำเภอเมือง จ.ภูเก็ต.
สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2558.
- สาวิตร พงศ์วัชร. ครูภูมิปัญญาแห่งชาติ อำเภอเมือง จ.ภูเก็ต.
สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2558.